



R. J. Palacio: «Ο Όγκι & εγώ»

24/05/17

Έτυχε να συναντήσω στις διακοπές του Πάσχα σχολική ομάδα από τη Νέα Υόρκη που βρισκόταν στη χώρα μας στο πλαίσιο εκπαιδευτικού προγράμματος. Μερικά από τα παιδιά φορούσαν πολύχρωμα μπλουζάκια με τυπωμένα σλόγκαν του τύπου «Keep calm» και αμέσως πιο κάτω κάποιες προτροπές με αναφορά στα ονόματα Auggie και Julian. «Keep calm and let Auggie handle it» («Χαλάρωσε κι άσε να το χειριστεί ο Όγκι») ή «Keep calm and don't be a Julian» («Χαλάρωσε και μην είσαι Τζούλιαν»).

Συνέπεσε να έχω διαβάσει μόλις την προηγούμενη μέρα το νεανικό μυθιστόρημα *Ο Όγκι & εγώ*, κι έτσι το ένα τουλάχιστον σλόγκαν, εκείνο με τον Τζούλιαν, μου ήταν ήδη οικείο από τον κατατοπιστικό πρόλογο της συγγραφέως του, της Αμερικανίδας R. J. Palacio. Όσο για τον Όγκι, δεν θα μπορούσε να είναι άλλος παρά ο δεκάχρονος Όγκι Πούλμαν, ο συμπαθής, πολύπαθος ήρωας με την κρανιοπροσωπική δυσμορφία από το περίφημο *Θαύμα* (Παπαδόπουλος 2013). Ήταν το μυθιστόρημα με το οποίο η Palacio έκανε το συγγραφικό της ντεμπούτο κατασκευάζοντας έναν χαρακτήρα ικανό να κατακτήσει το νεανικό αναγνωστικό κοινό, αρχικά στην Αμερική και ύστερα σε πολλές άλλες χώρες, μαζί μ' αυτές και στην Ελλάδα, χάρη στην εξαιρετικά προσεγμένη μετάφραση της Μαρίζας Ντεκάστρο.

Ας μην αναμένουν όμως οι νεαροί αναγνώστες μια συνέχεια της προσωπικής ιστορίας του Όγκι, αλλά ένα συμπλήρωμα, μια επέκταση, μια ευκαιρία να ακουστούν και οι φωνές των κακών, των ανεύθυνων και των παρεξηγημένων. Πρόκειται για τρία εντελώς διαφορετικά μεταξύ τους αφηγήματα, με μόνο συνδετικό κρίκο την εμφάνιση του Όγκι Πούλμαν στο σχολείο τους και στη ζωή τους.

Σ' αυτό το επόμενο βιβλίο της, με σαφή αναφορά του τίτλου στον δημοφιλή ήρωά της, η συγγραφέας δίνει τον λόγο σε τρία παιδιά από το σχολικό του περιβάλλον και τα παρακολουθεί να εκφράζουν τους δικούς τους προβληματισμούς και τις δικές τους θέσεις σε σχέση με τον Όγκι και όσα διαδραματίστηκαν κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους στην Α' Γυμνασίου σε ιδιωτικό σχολείο της Νέας Υόρκης. Ας μην αναμένουν όμως οι νεαροί αναγνώστες μια συνέχεια της προσωπικής ιστορίας του Όγκι, αλλά ένα συμπλήρωμα, μια επέκταση, μια ευκαιρία να ακουστούν και οι φωνές των κακών, των ανεύθυνων και των παρεξηγημένων. Πρόκειται για τρία εντελώς διαφορετικά μεταξύ τους αφηγήματα, με μόνο συνδετικό κρίκο την εμφάνιση

του Όγκι Πούλμαν στο σχολείο τους και στη ζωή τους. Η παρουσία του επηρεάζει τη συμπεριφορά τους, ενώ με καταφανή ή λιγότερο φανερό τρόπο γίνεται αιτία αυτογνωσίας, αυτοκριτικής, υπόσχεση θετικής αλλαγής εν τέλει.

Τα τρία αυτά αφηγήματα αρχικά κυκλοφόρησαν ανεξάρτητα σε ηλεκτρονική μορφή (στην Αμερική) με τους ίδιους τίτλους που εμφανίζονται και στο επίσης μεταφρασμένο από την Ντεκάστρο βιβλίο: «Τζούλιαν», «Πλούτωνα», «Σίνγκαλινγκ». Στο πρώτο αφήγημα, ο αντιπαθητικός Τζούλιαν της βασικής ιστορίας, ο ενορχηστρωτής της επιχείρησης περιθωριοποίησης του Όγκι και επονομαζόμενος νταής, παρουσιάζει τη δική του εκδοχή για την έκβαση των πραγμάτων, ενώ αναζητά διεξόδους λύτρωσης από φοβίες και ενοχές που τον ταλανίζουν. Στη δεύτερη, ο επίσης γνωστός από το *Θαύμα* Κρίστοφερ, πρώην παιδικός φίλος του Όγκι, που για χάρη του νέου περιβάλλοντος στο γυμνάσιο αφήνει τη φιλία τους να ναυαγήσει, προσπαθεί να δικαιολογήσει την απομάκρυνσή του. Τέλος, στην τρίτη ιστορία, η Σάρлот, το ευγενικό κορίτσι που είχε αναλάβει το καλωσόρισμα του Όγκι στο σχολείο αλλά δεν έγινε ποτέ φίλη του, ανακαλύπτει ότι το να είναι κανείς απλώς ευγενικός δεν αρκεί. Πρέπει να είναι και κατ' ουσίαν καλός.

Η πραγματική φιλία, ο αλtruισμός, το μεγαλείο ψυχής και η καλοσύνη είναι και εδώ το ζητούμενο της μυθιστορηματικής λύτρωσης. Πώς θα μπορούσε, λοιπόν, να μείνει έξω απ' αυτήν ο Τζούλιαν, ο κακοηθέστερος χαρακτήρας της ιστορίας; «Όταν μου έγινε για πρώτη φορά η πρόταση να γράψω αυτά τα τρία ηλεκτρονικά βιβλιαράκια [...] γύρω από το *Θαύμα*, άδραξα αμέσως την ευκαιρία» αναφέρει στον πρόλογό της η συγγραφέας. «Ειδικά για λογαριασμό του Τζούλιαν, που είχε προκαλέσει το μίσος των θαυμαστών του βιβλίου. *Διατήρησε την ψυχραιμία σου και μην είσαι Τζούλιαν* είναι κάτι που μπορεί να βρει κανείς και στο google τώρα, καθώς διάφοροι άνθρωποι ανέλαβαν να φτιάξουν τις δικές τους ενημερωτικές αφίσες».

Έτσι λοιπόν εξηγούνται τα σλόγκαν στα μπλουζάκια των μαθητών στην εισαγωγική μας παράγραφο. Προφανέστατα, η περίπτωση του μυθιστορηματικού Όγκι είχε τέτοια απήχηση, ώστε να δημιουργηθεί ένα κλίμα ιδιαίτερης συμπάθειας για τον ίδιο στην Αμερική, αλλά και ένα κίνημα αντι-Τζούλιαν, γεγονός μεν ευοίωνα σε ό,τι αφορά την αντιμετώπιση του περιβόητου σχολικού εκφοβισμού, ωστόσο ενέχει κινδύνους επιθετικών φαινομένων απέναντι στους Τζούλιαν της πραγματικής ζωής. Αγενής, κακομαθημένος, ανεύθυνος και σκληρόκαρδος, στα μάτια ορισμένων παιδιών δεν φαντάζει μόνο ως παράδειγμα προς αποφυγή αλλά και ως ο κατεξοχήν κακός που αξίζει να τιμωρηθεί. Σ' αυτό το συμπέρασμα οδηγεί το σλόγκαν μιας άλλης αφίσας που εντοπίσαμε στο διαδίκτυο: «Keep calm and kill Julian» («Χαλάρωσε και σκότωσε τον Τζούλιαν»). Ενδεχομένως, η προτροπή «σκότωσε» παραπέμπει στη συμβολική εξουδετέρωση του εσωτερικού κτήνους, της βίας και αναληθσίας που αρκετά παιδιά, αλλά και ενήλικες, φέρουν μέσα τους για ποικίλους λόγους. Κάτω από τέτοιο θόρυβο, ωστόσο, και με δεδομένο το κίνημα αντι-Τζούλιαν, η Palacio έχει την ύλη της έτοιμη ώστε να αποκλιμακωθούν οι εντάσεις, να διευρυνθεί το προσφιλέθ θέμα της καλοσύνης προσφέροντας συγχρόνως μια κάποια κάθαρση στον αλύτρωτο ήρωά της. «Ήδη πριν τελειώσω το *Θαύμα* ήξερα ότι είχε τη δική του ιστορία ο Τζούλιαν» αναφέρει στον πρόλογό της. «Μου άρεσε η ιδέα να ερευνήσω τον

χαρακτήρα του σ' ένα βιβλιαράκι αφιερωμένο στον ίδιο – όχι για να τον απαλλάξω [...] αλλά για να προσπαθήσω να τον καταλάβω καλύτερα. Είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι ο Τζούλιαν είναι ακόμη παιδί. Φέρθηκε πολύ άσχημα αλλά αυτό δεν σημαίνει πως είναι αναγκαστικά κακός. Τα λάθη μας δεν μας καθορίζουν. Το δύσκολο είναι να τα παραδεχτούμε».

Έχοντας διαβάσει το *Θάυμα* πριν λίγα χρόνια, προσέγγισα το «συνοδευτικό» αυτό βιβλίο με κάποια επιφυλακτικότητα. Πέρα από τους λόγους που εξηγεί παραπάνω η συγγραφέας, το ερώτημα που προέκυψε ήταν αν πράγματι έχει κάτι επιπλέον σημαντικό να προσθέσει. Την απάντηση την έδωσε η ίδια η ανάγνωση. Αν και τα τρία αφηγήματα αποτελούν αξιοθαύμαστες ανατομίες χαρακτήρων, τόσο η ιστορία του Κρίστοφερ όσο και της Σάρλοτ δεν προσφέρουν σημαντικά στοιχεία λύτρωσης στους αφηγητές και, κατ' επέκταση, στους αναγνώστες. Απλώς ψυχογραφούν τα ίδια τα παιδιά που τις αφηγούνται, αναλύουν τη σχέση τους με το οικογενειακό, το φιλικό και το σχολικό τους περιβάλλον φωτίζοντας τα κίνητρα πίσω από τη συμπεριφορά και τη στάση τους σε σχέση πάντα με το νεαρό της ηλικίας τους. Το κεφάλαιο όμως του Τζούλιαν και η συναρπαστική, μολονότι δραματική, ιστορία ανθρωπιάς και μεγαλείου ψυχής που του διηγείται η καταπληκτική του γκρανμέρ, λειτουργεί καταλυτικά για τον ίδιο, τους γονείς του και τον κάθε αναγνώστη. Θα μας μείνει αξέχαστη. Για το κεφάλαιο αυτό και μόνο αξίζει να αποκτήσει κανείς το βιβλίο και να το διαβάσει.

http://diastixo.gr/kritikes/efivika/7083-o-ogki-kai-ego?utm_source=MailingList&utm_medium=email&utm_content=m.liakopoulos%40epbooks.gr&utm_campaign=%CE%92%CE%AD%CE%B7%CF%82%2C+%CE%9C%CE%B7%CF%84%CF%83%CE%B9%CE%AC%CE%BB%CE%B7%2C+%CE%9A%CE%BF%CE%BC%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%B9%CE%AC%CF%83%CE%B9%2C+%CE%9B%CE%BF%CF%85%CE%BD%CF%84%CE%AD%CE%BC%CE%B7%CF%82%2C+%CE%A7%CE%B1%CF%84%CE%B6%CE%AE%CF%82+%7C+18+%CE%BD%CE%AD%CE%B1+%CE%B8%CE%AD%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1+%CF%83%CF%84%CE%BF+diastixo.gr